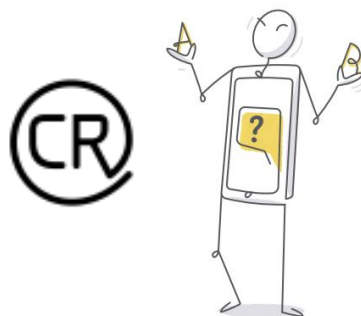

30.10.2024

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA LUOKANOPETTAJALLE

1. Vuorovaikutus, Kasvu ja Oppiminen (VUOKKO) -tutkimus: Pyyntö osallistua tutkimukseen

Sinua pyydetään osallistumaan VUOKKO-seurantatutkimukseen. VUOKKO-tutkimus alkoi Jyväskylän kaupungin päiväkodeissa vuonna 2015, 2–3-vuotiaiden lasten (synt. vuonna 2013) päiväkotiryhmissä. Seurantatutkimus on sen jälkeen jatkunut päiväkodeissa lasten ollessa 5–6-vuotiaita sekä koulussa lasten ollessa 1.–3. luokalla. Lukuvuosina 2023–2024 ja 2024–2025 lapset ovat 4. ja 5. luokalla. VUOKKO-tutkimuksen aineistonkeruu toteutetaan näiden kahden vuoden aikana CRITICAL-hankkeen rahoittamana. Rahoituksen on myöntänyt Suomen Akatemian yhteydessä toimiva Strategisen Tutkimuksen Neuvosto (STN) osana Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko (LITERACY) -ohjelmaa (Hanke nro. 335625 ja nro. 335727).

VUOKKO-tutkimuksessa seurataan vuosina 2023–2025 erityisesti lasten kriittisen lukutaidon kehitystä. Kriittistä lukutaitoa on paitsi tekstien ymmärtämisen taidot, myös esimerkiksi graafien lukutaito. Lisäksi pyrimme ymmärtämään, miten lasten kotiympäristö tukee kriittisen lukutaidon kehittymistä sekä millainen merkitys opettajan ja lasten välisellä vuorovaikutuksella, opetuksella ja koulussa käydyillä keskusteluilla on kriittisen lukutaidon kehittymiselle. Tämän vuoksi kutsumme mukaan sekä lasten huoltajat että luokanopettajat.

Sinua pyydetään osallistumaan tutkimukseen, koska luokallasi on VUOKKO-tutkimukseen aikaisemmissa vaiheissa osallistuneita lapsia, joiden osallistuminen tutkimuksen jatkoon on tärkeää. Kutsumme sinut VUOKKO-tutkimukseen heidän luokanopettajansa roolissa. Suostumus lasten osallistumista koskien kysytään huoltajilta samalla kertaa sekä 4. että 5. luokan osalta. Opettajien kohdalla suostumusta tiedustellaan tarvittaessa 5. luokan osalta erikseen, mikäli sama opettaja ei jatka nykyisen luokan kanssa 5. luokalle.

Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja siihen osallistumista. Tietosuojailmoituksessa kuvataan henkilötietojen käsittely tutkimuksessa. Voit lukea tietosuojailmoituksen VUOKKO-tutkimuksen nettisivuilta (<https://www.jyu.fi/vuokko>).

Tutkimukseen kutsutaan mukaan noin 800–900, pitkittäistutkimukseen aiemmin osallistunutta lasta huoltajineen sekä noin 50 luokanopettajaa.

Sekä huoltajien että opettajien suostumukset kerätään sähköisellä lomakkeella. Linkki suostumuslomakkeelle toimitetaan perheille paperisen saatekirjeen mukana. Pyydämme sinua jakamaan nämä saatekirjeet luokkasi oppilaille, sekä tarvittaessa muistuttamaan perheitä esimerkiksi Wilma viestillä. Sähköiset lomakkeet palautuvat perheiltä suoraan VUOKKO-tutkijoille.

2. Vapaaehtoisuus

Tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen, keskeyttää osallistumisen tai peruuttaa jo antamasi suostumuksen syytä ilmoittamatta milloin tahansa tutkimuksen aikana. Tästä ei aiheudu sinulle kielteisiä seurauksia.

Keskeyttäessäsi tutkimukseen osallistumisesi tai peruuttaessasi antamasi suostumuksen, sinusta siihen mennessä kerättyjä henkilötietoja, näytteitä ja muita tietoja käytetään osana tutkimusaineistoa, kun se on välttämätöntä tutkimustulosten varmistamiseksi.

Lasta ei aseteta eriarvoiseen asemaan koulussa, jos hän ei halua osallistua tutkimukseen.

3. Tutkimuksen kulku

VUOKKO-tutkimuksen aineistonkeruu vuosina 2024–2025 (4. ja 5. luokka) sisältää:

Lapsen taitotehtävät

4. luokan keväällä (maalis-huhtikuussa 2024) lapset (n = 800–900) tekevät koululuokassa luetun ymmärtämiseen ja luku- ja laskutaidon sujuvuuteen liittyviä tehtäviä ja arvioivat matematiikkaan ja lukemiseen liittyviä asenteitaan. Tehtävät tehdään omassa luokassa kolmen 45 minuutin oppitunnin aikana, osana tavallista koulupäivää. Lapset tekevät tehtäviä koulutetun tutkijan johdolla ja tehtävät ovat tyypiltään sellaisia, joita lapset tekisivät muutoinkin koulussa 4. luokan keväällä.

5. luokan keväällä (maalis-huhtikuussa 2025) lapset (n = 800–900) tekevät koululuokassa kriittisen lukutaidon tehtävän, ongelmien ratkaisutehtävän, graafien lukutaidon tehtävän, sekä luku- ja laskutaidon sujuvuuteen liittyviä tehtäviä. Lisäksi he vastaavat lyhyeen kyselyyn. Tehtävät tehdään omassa luokassa kolmen 45 minuutin oppitunnin aikana, osana tavallista koulupäivää. Tehtävät tehdään koulutetun tutkijan johdolla.

4. luokan keväällä noin 300 tutkimuksessa mukana olevaa lasta kutsutaan osallistumaan ryhmätehtävien lisäksi myös lyhyeen **yksilötehtävätilanteeseen** yhdessä koulutetun tutkijan kanssa. Yksilötehtävätilanteessa tehdään sellaisia lukutaitoon ja lukusujuvuuteen liittyviä tehtäviä, joita ei voida tehdä luokkatilanteessa, esimerkiksi tekstin ääneen lukeminen sekä sanavaraston laajuus. Yksilötehtävätilanne kestää kunkin lapsen kanssa n. 30–40 minuuttia ja se toteutetaan tavallisen koulupäivän aikana. Lapsi kutsutaan yksilötehtäviin, jos hän osallistui yksilötehtäviin kolmannella luokalla.

Pyydämme suostumustasi siihen, että tutkija saa vierailla luokassasi toteuttamassa lasten taitotehtävät. Lasten perheille lähetetään lapselle suunnattu tiedote ja huoltajia pyydetään käymään sen sisältö läpi yhdessä lapsen kanssa keskustellen. Lasten suostumus sekä ryhmä- että yksilötehtävien tekemiseen varmistetaan myös lapsilta itseltään ennen tutkimuksen toteutusta. Lasta pyydetään kirjoittamaan nimensä omaan suostumuslomakkeeseen.

Kaikki lasten taitotehtävät ovat suomenkielisiä. Mikäli jonkun luokkasi lapsen suomen kielen taito on heikko, hän voi kuitenkin osallistua luokassa toteutettavien ryhmätehtävien tekemiseen luokkatovereidensa kanssa, jotta tehtävätilanne ei tuota kenellekään poissulkemisen tunnetta.

Lasten taitojen tutkimuksesta luokassasi aiheutuu sinulle kohtuullinen työmäärä. Pyydämme aikaasi aikataulun suunnitteluun ja sopimiseen tutkijoiden kanssa sekä opetusajan antamista tutkijoiden käyttöön, jotta ryhmä- ja yksilötehtävien tekeminen luokkasi oppilaiden kanssa on mahdollista. 5.luokalla kaikki oppilaat voivat osallistua tutkimustehtävien tekemiseen, vaikkei heillä ole

suostumusta tutkimukseen. Opettaja saa luokan kaikkien oppilaiden ryhmätehtävistä oppilaskohtaisen palautteen. Oppilaiden, jotka eivät osallistu tutkimukseen, lomakkeet säilytetään tietoturvasyistä sen aikaa, kun koontia tehdään. Paperit, sekä niistä tehdyt digitaaliset pistekoonnit hävitetään lukuvuoden loppuun mennessä, kun koonti tehtävistä on tehty ja lähetetty luokanopettajalle. On tärkeää huomata, että tutkimuksessa ei hyödynnetä niiden oppilaiden vastauksia, keillä ei ole suostumusta tutkimukseen.

Koululuokkien havainnointi ja videointi

Pyydämme myös sinun lupaasi luokahuonehavainnoinnille. Havainnoimme sekä 4. luokan että 5. luokan keväällä osassa tutkimukseen osallistuvista koululuokista opettajan ja lasten välistä vuorovaikutusta ja ohjauskäytäntöjä. **Havainnoinnin aikana videoimme luokassasi kaksi tyypillistä oppituntia, joiden aikana opetettavaan aiheeseen liittyy keskeisesti luetunymmärtäminen.** Mikäli voimme havainnoida luokassasi, sinä saat opettajana valita millä oppitunnilla videointi suoritetaan. Tällaisia oppitunteja voivat olla esimerkiksi ympäristöopin ja äidinkielen oppitunnit. Videointi toteutetaan yhden normaalin koulupäivän aikana. Videointi toteutetaan molempina vuosina helmikuun alkuun. Videoinnin luokakohtainen aikataulu neuvotellaan kanssasi etukäteen.

Luokahuonehavainnoinnista aiheutuu sinulle enintään kohtuullinen työmäärä. Pyydämme aikaasi aikataulun suunnitteluun ja sopimiseen tutkijoiden kanssa sekä ennen havainnointia tapahtuvien käytännön järjestelyiden tekemiseen luokahuoneessa (esim. istumajärjestyksen muuttaminen), mikäli luokallasi on oppilaita, joilla ei ole suostumusta vuorovaikutuksen videointiin.

Opettajan kyselyt ja vapaaehtoinen haastattelu

Pyydämme sinua vastaamaan kerran vuodessa henkilökohtaiseen kyselylomakkeeseen, koskien luokkasi taustatietoja, omaa opettajuuttasi, sekä toimintaasi lasten kriittisen lukutaidon tukijana. Kyselylomake toimitetaan sinulle helmikuussa 2024 ja helmikuussa 2025. Kyselylomakkeen pituus on noin 4 sivua ja sen täyttämiseen menee noin 20–25 minuuttia.

Maaliskuussa 2024 ja 2025 pyydämme sinua myös arvioimaan luokallasi olevien VUOKKO-seurantalasten sinnikkyyttä, kiinnostusta ja sitoutumista tehtävätilanteissa **lapsikohtaisella arviointilomakkeella** (n. 1–15 lasta / luokka, n. 1–2 min/lapsi). Arviointilomakkeen täyttäminen vie kokonaisuutena noin 15 minuuttia. Luokanopettajan lapsista antamat vastaukset ovat luottamuksellista tutkimustietoa, eikä niitä luovuteta tutkimusryhmän ulkopuolelle, esimerkiksi lapsen huoltajalle.

Kutsumme noin 15 vapaaehtoista opettajaa osallistumaan haastatteluun keväällä 2025. Haastattelun tavoitteena on saavuttaa uutta ja syvällisempää tietoa lasten kriittisen lukutaidon tasosta, taidon merkityksestä, sekä tavoista, joilla opettajat ohjaavat ja tukevat lasten kriittisen lukutaidon kehittymistä koulussa. Nämä haastattelut täydentävät vuonna 2021 kerättyä nuorten ja vanhempien haastatteluaineistoa, jolla pyrittiin selvittämään mikä merkitys kotiympäristön tekijöillä on kriittisen lukutaidon kehitykselle. Haastattelu kestää noin 20 minuuttia.

4. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat hyödyt

Tutkimukseen osallistuminen hyödyttää laajamittaisesti oppimis- ja vuorovaikutustutkimuksen kenttää, sillä pitkittäistutkimuksen keinoin on mahdollista paremmin ymmärtää lasten ja nuorten oppimisen polkuja sekä oppimiseen ja kehitykseen keskeisesti liittyviä yksilöllisiä tekijöitä ja ympäristötekijöitä. Näin myös kriittisen lukutaidon osalta. Kriittinen lukutaito on yksi keskeisimmistä taidoista, joiden avulla lapset ja nuoret toimivat tietoyhteiskunnassa ja pystyvät erottamaan valheellisen ja väärän tiedon oikeasta ja luotettavasta tiedosta. Tutkimukseen osallistumisesta ei ole suoria hyötyjä osallistujille. Tutkimukseen osallistuneen lapsen

ryhmätehtävien taitotestien tuloksista annetaan kuitenkin palautetta kotiin ja opettajalle. Tämä tieto voi auttaa esimerkiksi luokanopettajaa suunnittelemaan opetustaan.

5. Tutkimuksesta mahdollisesti aiheutuvat riskit, haitat ja epämukavuudet sekä niihin varautuminen

Tutkimukseen osallistumisesta ei aiheudu tutkimukseen osallistujille mitään riskejä, haittoja tai epämukavuuksia.

6. Tutkimuksen kustannukset ja korvaukset tutkittavalle sekä tutkimuksen rahoitus

Sinulle maksetaan tutkimukseen osallistumisesta palkkio. Kiitokseksi osallistumisesta voidaan antaa joko pieni tavarapalkinto luokan käyttöön TAI saat henkilökohtaisen lahjakortin (á 20 €). Palkkion saat sekä keväällä 2024 että keväällä 2025. Huomioithan, että lahjakortti on palkkio, joka on työkorvausta eli saajalleen veronalaista tuloa, jonka suorituksen maksaja ilmoittaa Verohallinnon tuoterekisteriin. Matkakustannusten korvaukset ovat niin ikään veronalaista ansiotuloa, ja maksaja ilmoittaa ne tulorekisteriin työkorvauksena.

Voit kieltäytyä palkkiosta tai kulukorvauksesta.

Lisätietoa verotuksesta <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/tulot/ansiotulot/gallupit-kyselyt-ja-tutkimukset/>

Tulorekisteri-ilmoitusta varten tarvitaan nimi, henkilötunnus, kansalaisuus ja osoite, mutta ei verokorttia, koska lahjakortista tms. ei voida pidättää ennakonpidätystä. Jos palkkio maksetaan rahana, siitä pidätetään vero, jolloin tarvitaan myös verokortti. Jos ulkomaalaisella ei ole suomalaista henkilötunnusta ja yliopisto maksaa palkkion tai kulukorvauksen, tutkittavalle tehdään yliopistolla ns. keinotekoinen henkilötunnus. Siltä osin kuin yliopisto ei toimi palkkion tai kulukorvauksen maksajana, **maksajan** tulee itse huolehtia mahdollisista ilmoituksista tulorekisteriin (ole tarvittaessa yhteydessä verottajaan ohjeiden saamiseksi).

7. Tutkimustuloksista tiedottaminen ja tutkimustulokset

Tutkimuksesta valmistuu tieteellisiä julkaisuja, opinnäytetöitä, konferenssi- ja seminaariesityksiä. Välitämme tietoa tuloksista myös sosiaalisessa mediassa, opettajien täydennyskoulutuksissa ja päättäjille esimerkiksi politiikkasuositusten muodossa. Tutkimuksen tuloksia tullaan käyttämään myös yliopistolla opetuksessa. Tutkimusaineisto raportoidaan aina siten, ettei opettajia, lapsia tai huoltajia voida tunnistaa yksilöinä. Videoaineistoa ei jaeta, eikä sitä milloinkaan esitetä julkisesti. Sanallisia vuorovaikutuskatkelmia voidaan käyttää esimerkkeinä julkaisuissa, mutta ne anonymisoidaan, eikä katkelmasta voi tunnistaa lapsia tai opettajia yksilöinä.

Lasten ryhmätesteinä tekemistä tehtävistä annetaan luokka- ja oppilaskohtainen koonti lapsen omalle luokanopettajalle keväällä 2024 ja 2025 aineistonkeruun valmistuttua. Luokanopettaja voi hyödyntää tutkimustuloksia osana arviointia ja opetuksen suunnittelua.

5. luokalla kriittisen lukutaidon tehtävästä ja graafien lukutaidon tehtävästä annetaan palautetta myös oppilaille. Palautteenantotavasta sovitaan erikseen jokaisen opettajan kanssa. Tutkija voi tulla luokkaan kertomaan tehtävistä ja tuloksista tai annamme opettajalle tarvittavat tiedot, joiden avulla hän voi käydä keskustelun itse oppilaidensa kanssa.

Toivoisimme, että sinä voisit luokanopettajana välittää lasten ryhmätehtävien tulokset myös kunkin lapsen omalle huoltajalle, esim. yhteisissä keskusteluissa. Koska sinä opettajana tunnet luokkasi lapset meitä tutkijoita paljon paremmin, pystyt kertomaan lasten tuloksista suhteessa lapsen

muuhun toimintaan luokassa. Huoltajien on tämän lisäksi mahdollista varata meiltä soittoaika, mikäli he haluavat keskustella oman lapsensa tuloksista myös meidän tutkijoiden kanssa.

8. Tutkittavien vakuutusturva

Jyväskylän yliopiston toiminta ja tutkittavat on vakuutettu.

Jyväskylän yliopiston vakuutukset korvaavat etänä suoritettavissa tutkimuksissa ainoastaan sellaiset vahingot, jotka liittyvät suoraan annettuun tutkimustehtävään ja jotka ovat sattuneet varsinaisen ohjeistetun tutkimustehtävän aikana. Vakuutus ei korvaa taukojen aikana sattuneita vahinkoja.

Vakuutus sisältää potilasvakuutuksen, toiminnanvastuuvakuutuksen ja vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen. Tutkimuksissa tutkittavat (koehenkilöt) on vakuutettu tutkimuksen ajan ulkoisen syyn aiheuttamien tapaturmien, vahinkojen ja vammojen varalta. Tapaturmavakuutus on voimassa mittauksissa ja niihin välittömästi liittyvillä matkoilla.

9. Lisätietojen antajan yhteystiedot

Sanni Heikkinen, tutkimuskoordinaattori
projektitutkija, Opettajankoulutuslaitos
vuokko-tutkimus@jyu.fi
p. 050 479 0810

Jenni Ruotsalainen, tutkijatohtori
p. 040-805 4493
jenni.m.ruotsalainen@jyu.fi
PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto

Jenni Salminen, tutkijatohtori, vastuullinen tutkija
p. 040-8054032
jenni.e.salminen@jyu.fi
PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto

Minna Torppa, professori, tutkimuksen johtaja
p. 040-8053538
minna.p.torppa@jyu.fi
PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto